PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 348 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, sobota, 20. julija 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807 93808. Rokopisi se ne vračajo

Zahtevamo samo, naj bodo vsi zavezniki dosledni v tem, kar so proglašali med vojno kot svoj vojni cilj, ki je bil uničenje fašizma in napadalnosti, zgraditev čvrstega miru ter priznanje svobode in demokratičnih pravic narodom

Edv. Kardelj

Pravda za našo šolo

Kakor v vseh ostalih vprašanjih, tičočih se načina uprave cone A, tako je tudi glede šolskega vprašanja stališče Zavezniške vojaške uprave povsem različno od stališča primorskega ljudstva. Ne mislimo ponovno objasnjevati vzrokov, ki so privedli do takega stanja, ker je bilo stališče primorskega ljudstva ob raznih prilikah s kompetentnega mesta dovolj jasno povedano, da bi bila potrebna nova pojasnila. Mnenja pa smo, da je vprašanje naše slovenske šole tako važno, da ne moremo mimo zadnjih dogodkov, ne da bi jasno pribili nekaj dejstev, ki naj odgovornim organom Zavezniške vojaške uprave pojasnijo, zakaj je moralo njihovo prizadevanje na šolskem področju naleteti na neuspeh.

Zavezniška vojaška uprava si je prizadevala, dati našemu ljudstvu šole, ki bi mogle nadomestiti to, kar so Primorci izgubili pod fašizmom. Pri tem prizadevanju pa je postalo takoj jasno, da ni šlo za slovenske šole, ampak le za šole v Sloveniji; in šole v slovenščini niso slovenske šole, kakor Radio - Trst II ni slovenska radijska postaja. Iz te osnovne hibe so izvirale vse težave, ki so nastale v zvezi z organizacijo slovenskih šol na področju A Julijske krajine in Trsta. Zato je uspeh takega prizadevanja moral izostati.

Ko je Zavezniška vojaška uprava prevzela upravo področja A, sta bila vsa Julijska krajina in Trst osvobojena z lastnimi silami, ob podpori Jugoslovanske armade, ki je — in to je bistvene važnosti — istočasno tudi armada primorskega ljudstva. Ves teritorij Julijske krajine je bil že v teku osvobodilne borbe razdeljen na upravne enote, od krajevno narodno osvobodilnih odborov preko okrožij do Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora. Postavljena je bila torej ljudska oblast na že osvobojenem in na še neosvobojenem ozemlju. Narodno osvobodilni odbori, od ljudstva izvoljeni, so vršili vse oblastne funkcije, ki so v zvezi z upravnimi nalogami vsake oblasti. Tako smo že za časa borbe na osvobojenem ozemlju in deloma tudi na neosvobojenem ozemlju imeli vzpostavljeno ljudskošolsko organizacijo. Samo po sebi je umevno, da je ta šolska organizacija — kakor po vsem svetu — tudi pri nas imela tisti značaj, ki obeležuje vsako šolsko organizacijo: pedagoško je vključevala, kakor mora vključevati vse one gospodarske, socialne, politične in kulturne vrednote, ki iz ljudstva ustvarjajo narod in ki se v njih zrcali nacionalna zavest vsakega naroda.

Taka je tudi šola primorskih Slovencev, izpostavljenih sto in stoletnemu nacionalnemu zatiranju, ki so si v najtežjem razdobju svoje zgodovine z ogromnimi žrtvami priborili pravico, da sami razpolagajo s svojo usodo in si postavijo tako šolsko organizacijo, ki bo — po splošnih, človeških, kulturno - pedagoških načelih — vzgajala mlade generacije v duhu stoletne borbe slovenskega naroda za njegovo svobodo, ob vzgledu njegovih najboljših sinov iz narodno osvobodilne borbe, ki mu je končno prinesla svobodo. Taka, samo taka je lahko naša slovenska šola, če hoče biti res slovenska. «Nepolitično» šolo Zavezniške vojaške uprave primorsko ljudstvo z vso upravičenostjo odklanja, kakor bi z isto upravičenostjo, na primer, ameriški narod odklanjal tako šolo, ki ne bi — po osvoboditvi izpod angleškega gospostva — hotela mladi generaciji ničesar povedati o legendarni borbi ameriškega naroda pod vodstvom junaškega Jurija Washingtona.

Iz navedenih razlogov primorsko ljudstvo odklanja šolo, ki v zadnji analizi predstavlja veliko nevarnost s tem, da skuša načeti nacionalno in politično zavest primorskih Slovencev na zemlji, ki je bila skozi stoletja izpostavljena hudemu gospodarskemu pritisku in zlasti zadnje čase še neverjetnemu raznarodovalnemu nasilju; na zemlji, ki je od pamtiveka njegova last, prepojena s krvjo deset in deset tisočev najboljših. Politika «nepolitične» zavezniške slovenske šole pomeni po našem mnenju hromitev slovanstva na zemlji, ki je slovanska po svojem etničnem sestavu, jugoslovanska po svoji politični usmerjenosti in prav tako jugoslovanska po svoji gospodarski nujnosti.

100.000 Beograjčanov protestira proti Francovemu režimu

S pomočjo nacistične Nemčije in fašistične Italije vzpostavljen režim je danes gnezdo fašistične napadalnosti

Beograd, 19. Tanjug. — Na iniciativo sveta sindikalnih zvez in skladno s sklepi izvršnega odbora svetovne sindikalne federacije, naj se vršijo demostracije proti fašističnemu Francovemu režimu po vsem svetu, se je včeraj vršilo v Beogradu množično zborovanje, katerega se je udeležilo nad 100.000 Beograjčanov, ki so izrazili svojo solidarnost s svobodoljubnimi narodi v njihovi borbi proti osovraženemu fašističnemu režimu v Španiji. To mogočno protestno zborovanje je otvoril predsednik mestnega sindikalnega sveta Grča Jankec, ki je v svojem govoru dejal, da je včeraj preteklo 10 let, odkar je španska reakcija na čelu s generalom Francom po načrtu Nemčije in Italije napadla mlado špansko republiko in uspela s pomočjo osi odvzeti svobodo španskemu narodu.

Govornik je nato poudaril, da je postala Španija po porazu italijanskega in nemškega fašizma središče najbolj razvpitih fašistov in novih napadalnih provokacij.

Delavske množice vsega sveta, združene v svetovni sindikalni federaciji, bodo na čelu te borbe za resnično ljudsko demokracijo, za politične svoboščine in za socialno pravičnost. One bodo zaprosile Združene narode, naj podvzamejo odločne korake za uničenje španskega fašističnega režima. Nato je govoril v imenu osrednjega odbora sindikatov delegat Dušan Petrovič, ki je rekel, da je mogočna včerajšnja demonstracija v Beogradu del splošnega protesta, ki združuje vse svobodoljubno človeštvo proti fašističnemu režimu v Španiji.

Ne samo da Franco živi in vlada, ampak tudi nadaljuje s svojimi fašističnimi metodami, z ubijanjem in uničevanjem najboljših sinov španskega ljudstva.

Zborovanje je zaključil Vladimir Simič, predsednik Zveznega doma narodne skupščine, ki je govoril v imenu jugoslovanske ljudske fronte. Simič je poudaril odlično vlogo, ki so jo igrale mednarodne brigade v španski osvobodilni vojni. Jugoslavija je kljub ogromnim oviram odposlala v Španijo 1.200 prostovoljcev, od katerih je 600 najboljših sinov Jugoslavije dalo svoje življenje na španskem bojnem polju.

Junaška narodna osvobodilna borba Jugoslovanov je tesno povezana z borbo španskega naroda kakor tudi z borbo naših prostovoljcev v lastni deželi. Mednarodna reakcija skuša s svojo politiko nevmešavanja v Španiji spet podpirati Franca. To se nikakor ne sme več dogoditi. Narodi ne smejo dopustiti, da bi fašizem s svojim zločinskim dolovanjem ogražal svetovni mir.

Slavne mednarodne brigade, ki so se junaško borile v Španiji, so se porodile v duhu solidarnosti in mednarodnega bratstva. V imenu te težnje za mir in mednarodno varnost ter ne podlagi izkušenj preteklosti, ki so stale reke krvi v tej vojni, terjajo demokratične množice vsega naprednega sveta likvidacijo Francovega režima v Španiji.

Na zborovanju so prebrali resolucijo na glavnega tajnika ZN, Trygve Lie-ja, v kateri zahtevajo, naj na prihodnjem zasedanju glavne skupščine ZN sklenijo takojšno prekinitev diplomatskih in trgovskih odnošajev s tolovajskim Francovim režimom in povabijo predstavnike španske republikanske vlade Girala na zasedanje ZN kot edine legitimne predstavnike španskega naroda.

Ogromna množica ljudstva je sprejela to resolucijo s protestiranjem proti Francu in s pozdravljanjem Giralove republikanske vlade. Po zborovanju se je razvil po mestnih ulicah velik množični sprevod, ki je prepeval domoljubne pesmi in vzklikal svobodi in demokraciji.

Vse napredno človeštvo želi španskemu narodu svobodo

Moskva, 19. AFP — Včeraj, ob obletnici izbruha državljanske vojne v Španiji, ko se je na pobudo svetovne sindikalne federacije začela kampanja proti Francovemu režimu, je napisal Boris Isakov, urednik «Pravde», važen članek o španskem vprašanju in zlasti o odgovornosti zapadnih sil za izbruh te vojne.

18. julija 1936, piše Isakov, je radio Ceuta javil sledeče: «Nebo nad špansko zemljo je jasno!». To je bil dogovorjen znak za začetek fašistične vstaje, ki jo je pripravila nemška špionaža. Na podlagi arhivov nemškega zunanjega ministrstva in pričanj ujetih vojnih zločincev je bilo mogoče ugotoviti podrobnosti zgodovine in vse tajnosti tega žalostnega dne 18. julija 1936.

Sovjetski novinar poudarja dalje: «Veliko odgovornost za te žalostne dogodke nosijo vse zapadne sile, ker so takrat izvajale politiko nevmešavanja, ki je bila ena izmed nesramnih strani zgodovine zapadne demokracije. Španska republika je bila dobesedno razorožena z vmešavanjem Nemcev in Italijanov».

Boris Isakov razkriva odločno borbo, ki jo je podpirala Sovjetska zveza proti tej politiki nevmešavanja in navaja ostre kritike sovjetskih državnikov. Posledice nevmešavanja so se pokazale v drugi svetovni vojni. Komisija, ki jo je imenoval Varnostni svet za preučitev španskega položaja, je morala priznati, da je Franco aktivno sodeloval v vojni na strani držav osi.

Sovjetski novinar se dotika na to posledic nevmešavanja in opisuje žalostni položaj španskega ljudstva, strahote Francovih koncentracijskih taborišč, ki so verne kopije hitlerjevskih koncentracijskih taborišč.

Članek se konča s trditvijo, da svetovna kampanja proti Francovemu režimu dokazuje, da je vse napredno človeštvo odločeno pomagati španskemu narodu, da pride do svobode.

Črna gora navdušeno pozdravlja maršala Tita

Beograd, 19. Tanjug — Po dvodnevnem bivanju v Budvi v Črni Gori je včeraj maršal Tito obiskal Bar. Na svojem potovanju se je zadržal več ur v Petrovcu, kjer ga je prebivalstvo navdušeno pozdravilo.

Ob prihoda v Bar, ki je bil svečano okrašen z zastavami, so maršala Tita pozdravili meščani in kmetje bližnjih vasi ter dobesedno pokrili s cvetjem ulice, po katerih je vozil njegov avto.

Član okrajnega odbora Nikola Popović je izrekel maršalu Titu dobrodošlico in imel kratek govor.

Maršal Tito je potem obiskal barsko pristanišče in Dečji dom v Miločeru. Na to se je vrnil navdušeno pozdravljan v Budvo.

V Parizu so na dan francoskega narodnega praznika velike množice manifestirale za priključitev Trsta k Jugoslaviji.

Pred sklenitvijo francosko-češkoslovaške pogodbe

Praga, 19. - AFP — Clement Gottwald predsednik češkoslovaške vlade in komunistične stranke, je dal «AFP-ju» izjave o skorajšnji sklenitvi francosko - češkoslovaške zavezniške pogodbe. Sklenitev te pogodbe je najavil minister za informacije Kopecki na nekem kosilu v Pragi, prirejenem na čast podtajniku za informacije Brichetu.

V skupni izjavi z dne 22. 8. 1944 sta Češkoslovaška in francoska vlada najavili, da bosta v ugodnem trenutku sklenili političen sporazum, upoštevajoč dano situacijo, sporazum, ki ga je po prvi svetovni vojni izražalo prijateljstvo in tradicionalno zavezništvo med Češkoslovaško in Francijo.

Češkoslovaška vlada si je zadala največjo nalogo, utrditi varnost svoje države. Temelji za to so bili postavljeni s pogodbo o zavezništvu s Sovjetsko zvezo, ki je bila podpisana 12. 12. 1943.

Češkoslovaška se je tako vključila v sistem varnosti, katerega bistveni činitelj je tudi francosko-sovjetska pogodba z dne 10. 12. 1944. To stanje stvari nas sili k izpolnitvi izjave iz leta 1944, tako da Češkoslovaška in Francija skleneta prijateljsko in zavezniško pogodbo, podobno kot sta jo sklenili obe dve s Sovjetsko zvezo. Tako bomo tudi mi prispevali mnogo k sistemu evropske varnosti.

Monakovska politika je razrušila enotnost demokracije

Obtožba Daladier-a v ustavodajni skupščini

Pariz, 19. AFP — V ustavodajni skupščini je bila včeraj živahna razprava o vprašanju pripustitve bivšega ministrskega predsednika francoske republike Daladierja.

Sejo so ponovno otvorili ob 18.10 in je predsednik dal besedo komunistu Florimontu Bonteu, ki je takoj v začetku svojega govora protestiral proti temu da seji prisostvujejo nekatere osebe, ki imajo veliko odgovornost za politiko Münchena in ki so sokrive, da je Francija padla in bila končno premagana.

Govornik se je spomnil prilik, ko je bil pred 6 leti odpeljan s svojega sedeža v parlamentu v zapor. Poudaril je, da je šef vlade v septembru leta 1938 s svojim pristankom, da Nemčija zasede Češkoslovaško, poručil vojaške položaje Francoske.

Važne vojaške tajnosti so izdali nemški armadi, ki je na ta način prišla v posest utrjenih položajev vzdolž češke meje, ki so bile zgrajeni po načrtih Maginotove linije.

Velik novinar je zgovorno podčrtal vrednost češkoslovaških utrdb, ki so čuvale poti do Donave, Balkana in Male Azije, kar je štitilo tudi francoska prsa. Ta novinar je bil Gabriel Pery. (Takoj ko je izustil to ime, so mnogi poslanci ustali in glasno ploskali).

Gotovo je, da je bil München prava nesreča. Münchenska zadeva se je pokazala za zelo nevarno za francoske zaveznike in je uničila zaupanje v demokracijo.

Keitel je priznal v Nürnbergu, da se Nemčija ne bi bila mogla upirati Franciji, Velikiti Britaniji, ZSSR in Jugoslaviji, ako bi se jim bile pridružile Združene države.

V Münchenu so določili usodo Čehoslovaške, ne da bi vprašali države, ki bi bile pripravljene držati svoje obveznosti. Še bolj bi se morali bati, če bi se bila Čehoslovaška vdala «Sveti Alleanci», ki bi se bila ustanovila proti njej in ZSSR s strani njenih zaveznikov pod zastavo protibolševizma.

Govornik je večkrat citiral «Mein Kampf», dokazujoč, da Nemčija ni mogla napasti ZSSR, ne da bi si zavarovala hrbet. Zato predstavlja ta poraz Francije zmago tiska, inspiriranega po Abetzu.

V notranji politiki je omenil München podreditev finančni oligarhiji in je bilo to najuspešnejše sredstvo sovražnikovih interesov.

Pri decembrskih sporazumih z Ribbentropom so predložili potrdilo Hitlerju. Bonté je citiral nato listine francoskega poslanika v Berlinu, ki dokazujejo dalekosežnost münchenskega sporazuma. Po tem sporazumu je Čehoslovaška dala industrijsko pomoč Nemčiji.

Politika «tandem» Chamberleina in Daladiera je razrušila enotnost demokracije. Govornik je nato omenil, da je Rusija jasno spoznala angleško-francosko igro, potrjujoč, da so Angleži in Francozi želeli sporazum z ZSSR, pri čemer bi morala ona igrati vlogo ubogega sorodnika. Nobena država, ki drži do svojega ugleda, ni mogla pristati na take pogoje.

Končno je Bonté izjavil, da Francija in Velika Britanija nista nikoli izvajali resnega pritiska na Poljsko, zato da bi Poljska dovolila prehod ruskih čet preko njenega ozemlja.

Na to je Florimont Bonté še navajal razne izjave maršala Vorošilova, iz katerih izhaja, da niso mogli francosko-angleška pogajanja v letu 1939 pripeljati do zaključka zaradi nepremostljivih težav, posebno zaradi odklonitve poljske vlade, da bi sprejela eventualno kolaboracijo z ZSSR. Tudi dejstvo, da so se vršila obenem pogajanja med Nemci in Angleži, od katerih so Nemci pričakovali novi München, je onemogočilo uspešen zaključek pogajanj. To dejstvo je potrdil neki švedski industrijalec, ki je pričal na nürnberškem procesu.

Bontè je omenil nato še protidemokratske ukrepe, uveljavljene v Franciji v letu 1939 proti listu «Humanité», ki so ga ustavili delo preposed volitev, cenzuro itd. Poudaril je, da se ne da uničiti delavsko gibanje, ker je to gibanje nepremagljivo. Spominjal je na glavne stavke iz svojega pisma, katerega je poslal leta 1939 Herriotu, ki je bil takrat predsednik zbornice.

V tem trenutku so nekateri poslanci skupine usali iz svojih sedežev in zapustili dvorano v znak protesta, medtem ko so komunisti govorniku ploskali.

Vincent Auriol je nato svetoval govorniku, naj — če je le mogoče — skrajša svoj govor, medtem ko se komunistični poslanci opozarjali na dejstvo, da je Paul Reynaud govoril cele tri ure. Bontè je nadaljeval s svojimi obtožbami v pogledu postopka proti poslancem, ki so bili člani komunistične stranke v letih 1939-1940. Osebe, ki so odgovorne za München, je poudaril Bontè, je zavrgel ves svet. Te osebe so: Hitler, Mussolini, Daladier in Chamberlain. Stari predsednik francoske vlade bi moral s sklonjeno glavo zapustiti to dvorano in prositi Francijo odpuščanja, je zaključil Bontè.

Nato je govoril Jaques Duclos, ki je opozoril, da so razpravljali proti Daladierju zaradi zelo obremenilnih dejstev.

On bi lahko delal na to, da se ta stvar pozabi, vendar se je raje podal ponovno na politično pozornico.

Nihče se ne sme čuditi, ako so danes komunisti proti njemu, ker je on eden izmed onih, ki so najbolj odgovorni za nesrečo Francije.

«Ne pred to zbornico, ampak pred sodniki bi se moral predstaviti», je zaklical Duclos.

«Skupščina je suverena», je zaključil Duclos, in lahko izključi Daladiera. Morala bo to storiti, če noče odobriti münchenske politike.

Manifestacije za zvišanje plač v Franciji

Pariz, 19. - AFP — Danes je tretji dan delavskih manifestacij za zvečanje mezd za 25%. Vršili se bodo številni sestanki med delegacijami delodajalcev in predstavniki delavstva.

Smrtna kazen za črnoborzijante

Pariz, 19. - Reuter — Francoska vlada je včeraj na predlog ministra za prehrano Yves Fargesa odobrila uvedbo smrtne kazni proti glavnim črnoborzijancem. Komunike o seji vlade pravi: «Izdelujejo sedaj zakon, ki določa razloge, na podlagi katerih se lahko izreče smrtna kazen zaradi prestopkov pri prehrani.

Stavka v Kanadi se nadaljuje

Hamilton Ontario, 18. AFP. — V Ontariu se stavka nadaljuje. Stavka 7000 kovinarjev, članov CIO Kanade.

Pokrajinska CIO Montreala bo odločila, ali bo stavka zajela tudi tekstilarne v pokrajini Quebec. Pri spopadih med stavkujočimi in stavkokazi je bilo več ranjenih.

Nezakonite aretacije v Turčiji

Istambul, 18. - Tass — Po vesteh tiska so postali mnogi predstavniki demokratičnih strank žrtve nezakonitih aretacij po turških oblastih.

Govorijo še celo o tem, da bodo ubili one osebe, ki so danes v opoziciji proti vladi.

Po listu «Istambul» je bil v mestu Cataldija, zapadno od Istambula, hudo ranjen predsednik krajevne organizacije demokratične stranke. Tudi njegova dva tovariša sta bila ranjena.

Ugotovili so, da je bil izvršilec tega atentata član ljudske republikanske stranke.

Mnogo takih primerov je tudi drugod.

Zaradi situacije ki vlada na predvečer volitev, so predstavniki demokratičnih strank v Istambulu poslali prvemu ministru Saragioglu pismo, v katerem zahtevajo njegovo ostavko.

V pismu pišejo o zlorabah in terorističnih dejanjih, ki jih vršijo v mnogih predelih države. Obenem ugotavljajo nesoglasnost med izjavami ministrskega predsednika in dejavnostjo predstavnikov oblasti.

Jugoslavija manifestira za Trst in Julijsko krajino

Čačak, 19. Tanjug — V Čačku je bilo dne 17. julija veliko protestno zborovanje zaradi krivične odločitve zunanjih ministrov o vprašanju Trsta in JK.

Pred pričetkom mitinga so se prebivalci mesta in okolice uvrstili v povorke, v katerih je sodelovalo več kot 8.000 mož, žena in otrok. Ljudstvo je med jugoslovanskimi in srbskimi zastavami nosilo velike slike maršala Tita, generalisima Stalina, Molotova in Kardelja kakor tudi parole in transparente in manifestiralo po mestnih ulicah. Nato so se napotili na glavni trg, kjer so prisostvovali velikemu mitingu. Prepevali so domoljubne pesmi in klicali ljudstvu Trsta in JK ter ostro protestirali proti odločbam pariške konference.

Dragan Miljković, član okrožnega tajništva narodno-osvobodilne fronte, je poudaril v svojem govoru, da se danes za zeleno mizo ne upoštevajo vse žrtve in težnje narodov Jugoslavije in posebno ljudstva JK, ki se je borilo za stvar zaveznikov proti fašizmu.

V Beogradu se bo vršil 8. decembra vseslovanski kongres

Beograd, 19. Tanjug — Včeraj je bila konferenca odbora za organizacijo vseslovanskega kongresa, katere so se udeležile delegacije vseh slovanskih držav. Odbor je sklenil sklicati vseslovanski kongres 8. decembra v Beogradu. Vsaka slovanska država bo na kongresu zastopana po delegaciji 20 članov, s pravico glasovanja. Povabljeni bodo tudi predstavniki lužiških Srbov in slovanske organizacije iz ZDA, Kanade, Avstralije, Francije in južne Amerike. Za vsako državo bosta prišla na konferenco po dva delegata. Dnevni red vseslovanskega kongresa obsega tri točke:

1- slovanski narodi v borbi za mir in demokracijo;

2) doprinos slovanskih narodov k svetovni kulturi;

3) organizacijska vprašanja.

Naloga kongresa bo predvsem utrditi odnošaje med slovanskimi narodi, da se ojači demokracija v Evropi in po vsem svetu v borbi proti ostankom fašizma, kakor tudi da se utrdi mednarodni mir in varnost.

Zadovoljstvo češkoslovaškega tiska ob ratifikaciji pogodbe s FLRJ

Praga, 19. - Tanjug — Vsi češki listi objavljajo na prvi strani poročila o seji češkoslovaške ustavodajne skupščine, ki je ratificirala pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči ter sodelovanju v miru med Češkoslovaško in Jugoslavijo. Listi z očividnim zadovoljstvom pozdravljajo ratifikacijo te pogodbe in poudarjajo njen ogromni pomen za okrepitev prijateljskih odnošajev med obema deželama in za zagotovitev miru in demokracije po svetu.

Jugoslovanski sindikalisti v Moskvo

Beogad, 19. - VZN — Danes je odpotovalo v Moskvo jugoslovansko sindikalno odposlanstvo 15 članov, sindikalnih funkcionarjev in trgovinskih delavcev, ki jih vodi Voja Lekovič, podpredsednik osrednjega odbora jugoslovanskih sindikatov. Odposlanstvo ima za cilj med svojim bivanjem v Sovjetski zvezi študirati organizacijo sindikatov v Sovjetski zvezi.

Kulturni dvig Makedonije

Skoplje, 19. - Tanjug — Delo za kulturni razcvet Makedonij žanje od meseca do meseca večje uspehe. Ob koncu leta 1945 je bilo v Makedoniji 92 ljudskih čitalnic in knjižnic, pet mesecev kasneje, maja 1946, pa je bilo ljudskih čitalnic in knjižnic 249 s skupno 227.607 knjigami. Večina ljudskih knjižnic ima tudi radijske sprejemnike.

Grški monarho-fašisti vpriarjajo spopade na albanski meji

Tirana, 19. Tanjug — Po poročilu albanske časopisne agencije nadaljujejo grški-monarhofašisti s svojimi provokacijami vzdolž grško-albanske meje.

V zadnjih petih dneh je bila grško-albanska meja večkrat prekoračena.

Tako je skupina pobeglih fašistov po nalogu majorja Muzaketisa iz krfske garnizije prekoračila albansko mejo, da izvrši teroristična dejanja.

Po močnem streljanju z obeh strani so bili ubiti dva fašista in en albanski oficir.

11. julija so grški vojaki prekoračili albansko mejo in izvršili napad, pri čemer so imeli enega mrtvega.

Grki so začeli streljati na Albance, ki so bili na svojem ozemlju. 12. julija sta dva grška oficirja prekoračila mejo, a sta bila primorana vrniti se.

Ko so istega dne monarho-fašisti napadli albansko ozemlje, je trajalo streljanje več ur.

KRATKE VESTI

PARIZ. — Visoko pariško sodišče je obsodilo v odsotnosti na smrt in na izgubo državljanskih pravic kakor tudi na zaplembo premoženja bivšega glavnega tajnika za informacije pod Lavalovo vlado Renè-ja Bonnefoi-a in glavnega tajnika zunanjega ministrstva Rochata.

WASHINGTON. - Sovjetski ambasador Nikolaj Novikov, ki je predal svoja akreditivna pisma predsedniku Trumanu pred 6 tedni, je zapustil Washington in bo z letalom zapustil New York danes ali jutri.

HELSINKI. — Bivšega šefa finskega glavnega generalštaba, generalnega poročnika Karla Lennarta Oescha je finsko najvišje vojaško sodišče obsodilo na 12 let pr silnega dela.

BEOGRAD. Ob graditvi «mladinspe železniške proge» bo stavilo ministrstvo pošte in telegrafa 1. avgusta v promet serijo spominskih znamk v štirih barvah. Denar od prodanih znamk se bo stekal v centralni fond odbora jugoslavanske mladine.

Sovjetska revija o bodoči mirovni konferenci

Moskva, 19. Tanjug — Sovjetska revija «Novi Čas» piše v svojem uvodniku o bodoči mirovni konferenci:

«Na mirovni konferenci bodo gotovo rešili svojo nalogo in zavezniki bodo nadaljevali medsebojno sodelovanje, kakor je bilo začrtano v zvezi s sklepi zunanjih ministrov v Parizu.

Svetu zunanjih ministrov je uspelo prebroditi težave in najti rešitev.

Nekateri bi hoteli pripisovati pravici veta težave, ki so nastale v samem svetu, medtem ko so v resnici te težave nastale zato, ker so hoteli nekateri člani sveta vsiliti svojo voljo ostalim.

Pariški razgovori so dokazali dejansko možnost sodelovanja med velikimi zavezniškimi silami za rešitev povojnih problemov.

To sodelovanje bo mogoče samo tedaj, če bodo opustili načelo, da bi država ali blok držav smel obvladati svet.

Britanska delegacija na mirovni konferenci

London, 19. AFP — Po vesteh iz diplomatskih krogov bo britanska delegacija za mirovno konferenco, ki se bo začela v Parizu 29. julija, sestavljena sledeče:

Bevin, Aleksander, prvi lord admiralitete, Grenvil Hall, minister državnega zaklada in MacNeyl, podtajnik ministrstva za zunanje zadeve.

Palestinsko vprašanje

Arabci in Židje morajo o svoji deželi sami odločati

Moskva, 19. - Tass — Včeraj je kandidat zgodovinske vede Lutski predaval o palestinskem vprašanju, ki je poslušalce živo zanimalo. Med drugim je tudi dejal:

«Palestina vzbuja že dolgo časa pozornost vseh držav. Čeprav je gospodarsko uboga, je njen položaj strateško in vojaško silno važen, ker tvori ključ Srednjega Vzhoda, zaradi česar se za to deželo zanima predvsem Velika Britanija.

Zgodovino angleškega gospostva v Palestini najbolje kaže sedanji položaj v tem delu bližnjega vzhoda. Palestina je postala ognjišče krvavih, stalnih uporov.

Imperializem je glavna osnova britanskega gospostva in nemir med Židi in Arabci so le pretveza, da držijo britanske oborožene sile v tej deželi. Petrolejska bogastva dežel bližnjega vzhoda vzbujajo zanimanje ZDA za palestinsko vprašanje, tako da Velika Britanija in ZDA mislijo, da imajo pravico same reševati palestinsko vprašanje za hrbtom ZN.

Toda rešitve, ki jih hočejo izvesti, obstojijo samo v tem, da bi Velika Britanija obdržala svoj mandat nad Palestino in da se povečajo notranja nasprotstva za utrditev angleškega in ameriškega kapitala v arabskih deželah.

Predavatelj pravi, da ni mogoče rešiti palestinskega vprašanja z imperialističnimi sestanki. Uspešno ga bodo rešili ed nole narodi sami, če se bodo vršila pogajanja na osnovi demokratičnih načel narodne politike.

Prebivalstvo Palestine, to so Arabci in Židje, morajo imeti pravico, da samostojno sami odločajo o svoji usodi brez vmešavanja tujcev in tujih čet.

1600 Židov pričelo z gladovno stavko

Jeruzalem, 18 - Tanjug — Reuter javlja, da je po izjavi predstavnika židovske agencije začelo gladovno stavko 1.600 Židov, ki so zaprti v taborišču Rafiju na palestinsko-egiptovski meji.

Incidenti v Hamburgu

Hamburg, 18. AFP. — Včeraj je prišlo v Hamburgu do novih incidentov. 300 delavcev, ki so jih zaposlile britanske oblasti pri poljcijskem nadziranju obnove v nekaterih mestnih okrajih, niso hoteli zaužiti hrane, ki so jim jo dali, češ da je neužitna.

Vdrli so v skladišča in odnesli kruha, masla in drugih živil. Manifestanti so napadli poveljnika in zdravnika. Policija je morala razpršiti množico.

Madžarska pripravlja podržavljenje rudnikov

Budimpešta, 19 VZN — Madžarska poročevalska agencija javlja da madžarski minister za industrijo pripravlja odloke za podržavljenje rudnikov in kovinske industrije.

Delo mladine Julijske krajine na progi Brčko - Banovići

Beograd, 18. Tanjug — *Mladinska delovna brigada «Janka Premrla Vojka» iz cone «A» in «B» gradi most preko rečice Tinje. Pri tem delu ji pomaga mariborska brigada. Na mestu, kjer gradijo most, je svet zelo močvirnat in znaša dotok vode 1000 litrov na minuto, tako da velika črpalka komaj izčrpa vso vodo. Dela pri graditvi mosta so se pričela 25. junija.*

Mladinska brigada JK šteje 220 mladincev in mladink, ki delajo nepretrgoma v štirih razdobjih po šest ur. Ponoči delajo ob karbidski luči. Mladina si prizadeva, da bo izgradnja mostu dovršena v določenem času. Eni od njih kopljejo temelje, drugi prevažajo izkopano zemljo na nasip, tretji pa delajo beton. Mladina brez večje pomoči izdeluje kalupe za betonske stebre. Dosedaj je izvršila sledeča dela: iz jam je izkopala 580 m/3 betona za temelje in 40 m/3 za izventemeljna dela, postavila je 80 m/3 betona.

Kakor mladina iz Slovenskega Primorja tako je tudi mladina Istre odšla na progo Brčko-Banovići, da pomore k hitri obnovi naše domovine.

Po iniciativi na drugi mladinski konferenci dne 5. maja 1946 so se prostovoljno obvezali na trimesečno tekmovanje pod geslom: «Priključeni k Jugoslaviji». Ta parola je pritegnila ne le samo mladino, temveč tudi ves narod Istre. S tekmovanjem so pričeli 1. t. m. Pri tem delu mora mladina pomagati pri obnovi porušenih vasi Lipe, Breza, Male Učke itd. Prav tako se udeležuje mladina del pri žetvi. Pri teh delih sodeluje mladina brigade «Ivan Jelovac».

Svetovna federacija demokratične mladine čestita k uspehom

Beograd, 19. Tanjug — *Mladinske delovne brigade v Brčkem, ki gradijo železniško progo, so dobile od svetovne federacije demokratične mladine ob začetku drugega turnusa dela brzojavke s čestitkami za dosedaj opravljeno delo. Pričakujejo, da bodo brigade drugega turnusa še v večji meri prekoračile določeni delovni program.*

Jugoslovanska mladinska delegacija odpotovala v Pariz

Beograd, 19. Tanjug — Delegacija mladine Jugoslavije je odpotovala iz Beograda na kongres svetovne federacije demokratične mladine v Pariz. Člane jugoslovanske delegacije vodi Slavko Komar, glavni tajnik osrednjega odbora

Odposlanstvo britanske mladine odpotovalo v Varšavo

London, 19. VZN — Danes je odpotovalo v Varšavo odposlanstvo britanske mladine z laburističnim poslancem Georgom Thomasom na čelu, da bi se udeležilo konference poljske mladine, ki bo v nedeljo in ponedeljek.

Pred štirimi meseci kri in groza Po teh dejstvih naj razsojajo!

Nadaljevanje procesa proti krivcem dogodkov v Škednju

Nekje smo brali sledeče vrstice: «Resnica, to ni število dreves na morišču, starost morilca in barva njegovih las in oči, barva njegove kravate in številka njegovih čevljev. Resnica, to je strel in krik in ugašujoče oči in rdeča kri, ki curlja po pesku...»

Nato nehote pomisliš, kadar gledaš v vročih julijskih dneh zaspane obraze, sediš procesu in poslušas vprašanja: «V kakni smeri je šla krogla, ste mogli spoznati po zvoku, od kot strel in iz kakšnega orožja...» «...Pri vhodu krogle je bilo opaziti, da je bila koža rahlo odrgnjena, krogla je bila tega in tega kalibra in iz rane je razvidno, da je šla v tej in tej smeri...» Mirna in dolgočasna stvarnos. In vendar so zločini, ki so povzročili ta proces tako gnusni, da se se danes niso pomirili odmevi ogorčenja v najširših tukajšnjih ljudskih množicah; in vendar je povzročil zločin, zaradi katerega je prišlo sedaj do razprave, da danes prebivalci Škednja istovetijo izraze «civilni policist» in «morilec». In vendar je bil odmev tolikšen, da je imela zavezniška vojska za potrebno, da pošlje svojega vrhovnega sodnega častnika v Italiji za predsednika na to razpravo. Na razpravo, ki je pričela štiri mesece po izvršenem zločinu. Na razpravo, ki bi bila preprečila nešteto zlorab civilne policije in dober del terorizma fašističnih band v zadnjih mesecih, ako bi se izvršila takoj po zločinu, villa zločincem spoštovanje do zakonov in dala napadeni množici moralno zadoščenje, ki je pogoj za spoštovanje vsake oblasti.

Toda bilo je treba polkovnika od vrhovnega poveljstva zavezniških sil iz Rima, bilo je treba častnikov od drugod in letal iz Rima. Bilo je treba morda tudi stavke in ostrih kritik vse javnosti, bilo je treba dosledne antifašistične borbe in še nešteto dokazov fašistične samopašnosti, da je prišlo do tega procesa.

Tudi tekom včerajšnjega dne se je poslušalcem v čudnem kontrastu z zaspanostjo in ravnodušnostjo ozračja v dvorani razkril dober del okrutnosti onega usodnega dne v Škednju.

Razprava je jasno pokazala, da se je tam izvršil ogaben zločin, in da so ga izvršiti člani civilne policije.

Včeraj zjutraj so bile priče po večini civilni policisti. Vsi razen enega so vidno skušali zmanjšati krivdo obtožencev in so s svojim izmikanjem povzročili, da je celo sodišče zgubilo potrpljenje in jih ostro opomnilo. Poskušali so celo prikazovati, da so padli prvi streli iz revolverja iz množice, so pa pri tem prozornem manevru padali v številna protislovja.

Policijske priče se izmikajo... in vendar priznavajo

Prvi je bil zaslišan civilni policist Wollenberg Hans, ki je priznal, da je streljal agent št. 5, potem se je popravljal, da je streljal agent št. 3 in končno priznal, da je streljal tudi agent št. 1. Agent Maldini Manlio pa je dejal, da pozna agente, ki so streljali, da jih pa ne vidi na zatožni klopi. Policist Longo Antonio je izjavil, da je videl streljati policiste št. 4 in št. 5 v zrak in da je slišal dva strela iz pistole po prvem streljanju policije. Povedal je, da je št. 5 meril tudi v množico, ne ve pa, ali je streljal.

Policist, ki se je zgražal, je bil disciplinsko kaznovan

Policijski šofer Andrea Stocca je pripovedoval, da je na trgu pred cerkvijo izstopil in se mirno pogovarjal z neko gospodično. Nihče mu ni storil nič žalega. Branilec je skušal nato zmesti pričo z vprašanjem, ali je skušal v Škednju s kakšnim dejanjem zmanjšati ugled policije. Odgovor: «Ne, ko sem videl mrtve, sem samo vzklknil: kaj ste storili, kaj takega se ne dela!» Na drugo vprašanje je policijski šofer priznal, da je vrgel ob tla svojo čelado, dejal pa je, da je bil zaradi tega že disciplinsko kaznovan in da se tega sodišče ne tiče. Na vprašanje tožilca, kaj misli o civilni policiji in ali ima morda proti njej kakih pomislekov, je dejal, da je bil vedno pošten in da hoče govoriti samo resnico brez potvarjanja dejstev. S tem da ne jemlje ugleda civilni policiji.

Molila je, pa je dobila strel v roko, ko je stopila iz cerkve

Priča Marija Suman je molila v škedenjski cerkvi. Zaslišala je ropot kamionov in šla gledat, kaj se dogaja. Ko so začeli streljati, je bežala in je bila pri tem ranjena v roko. S tem je bila v najhujši opoldanski vročini razprava preložena na popoldne. Tožilec je v onemoglem boju proti temu sopamnemu vzdušju iztegoval svoja gola kolena iznad mize in otiral znojne kapljice. Predsednik, ki je predsedoval z mirno blagohotnostjo nekoliko zaspanega sv. Miklavža, je zaman nagibal svoj znojni obraz proti oknu in električnemu ventilatorju. Branilec Cavalieri je spustil svojo togo z ramen in si z njo pahljal za tilnikom kot bi si jo hotel slačiti s poudarkom, češ: jaz sem samo branilec po višjem ukazu in uradni dolžnosti. Joj, kako mi je zopern ta posel!... Človek je imel vidni vtis, da mu misli nasilno begajo iz dvorane v morske valove kopališča. Ausonia... Olajšano so zapuščali vsi dvorano in nikomur tekom, kljub zaspani vročini, gladko potekajoče in dobro uprizorjene razprave, ni prišlo na misel, da so nekje svojci, da je nekje ljudstvo, ki še ni pozabilo svojih ubitih in ki pričakuje zadoščenja.

Iz pričanj vstaja slika grozot in nasilja

Tudi popoldan vzdušje ni bilo drugačno. Hladno in ravnodušno so tekla zaslišavanja in priča, ki je bila pohabljena od strelov civilne policije in s palico odšepala iz dvorane, ženska, ki je povedala, da je dobila strel v trebuh in držala za roko hčerko, ki je bila tudi ranjena, vse te žrtve so vzbujale s svojimi izvajanji več nasmeškov kot pa sočustvovanja ali celo zgražanja nad zločinci. In vendar vstaja tudi iz izjav prič Millo Michele in Muchino Alfonso, civilnega policista, pred nami zopet slika strašnih dogodkov onega dne. Policija je streljala proti zvoniku in nato proti ljudstvu; pred pričo se je zgrudil mrtev mož iz množice. Nikogar ni slišala prva priča streljati pred policijo. Druga priča, čeprav policist, je priznal, da je videl streljati agenta št. 4. Videl je mrtvo ženo ležati na tleh, potem pa «kot strokovnjak» pripoveduje o strelih policije proti zemlji, pri čemer zapada v očitna protislovja z opisanim položajem policistov na kamionu. Tudi priča Luin pripoveduje, kako so pljanca udarili po glavi, da se mu je vlila kri, kako je to vzbujalo protest prebivalstva, eden policistov pa je tedaj ustrelil proti cerkvi, drugi pa proti ljudem. Priča je bežala in dobila strel v nogo. Tako je Luin padel in se ni več ganil. Potem pripovedovanju odšega s palico. Sledila je priča Slovič Albina, ki je dobila strel v trebuh, morala za 22 dni v bolnico, potem pa še mesec dni ležala doma. Za roko drži okrog petletno hčerkico, ki je bila tudi ranjena v levo nogo. Prav tako je bil ranjen v levo nogo Rustja Omero, ki je imel nato nogo 55 dni v mavcu.

Sledila je pravna debata med zagovornikom in tožilcem. Prvi je zatrjeval, da niso bile po prikazovanju javnega tožilca točno razvidne krivde poedinih obtoženih. Javni tožilec je odvrnil, *da predstavlja streljanje v zrak, še bolj pa proti ljudstvu zlorabo sile.* To je zadostno dokazal in prav tako tudi dejstvo, da je bilo mrtvih in ranjenih kot posledica zlorabe s strani civilne policije. Branilec odvetnik Flora je zatrjeval, da bi moral vsak obtoženec odgovarjati kot poedinec. Zahteval je oprostitev treh obtoženih o katerih ni bilo dokazano, da so streljali. Predsednik je sprejel vlogo obrambe in oprostil obtožence 2, 6 in 7. Razprava se bo danes nadaljevala.

Kasacija razveljavila obsodbo Maraspina

Prizivno sodišče je kot kasacija zaradi pomanjkljivega izvedeniškega mišljenja o umski sposobnosti obtoženca usvojilo priziv Luigija Maraspina, ki ga je 24. aprila t. l. izredno poretno sodišče obsodilo na smrt z ustrelitvijo v hrbet.

Ponovna razprava bo pred izrednim porotnim sodiščem po izpopolnitvi izvedeniškega mišljenja.

Tržaške žene svojim tovarišicam v Sloveniji

Dnevi med 29. junijem in 1. julijem bodo nam, slovenskim in italijanskim materam, vdovam padlih partizanov iz Trsta in okolice, ostali trajno v najlepšem spominu. Te dni smo imele priliko obiskati naše otroke, ki letujejo v Ljubljani, Kranju in Martuljku. Čule smo mnogo, kako čuti ves slovenski narod za nas, še ne »odrešene« Slovence, da pa bomo celo me, čisto preproste in docela zasebno potujoče, revne tržaške žene vzbujale toliko pozornost od strani naših tovarišic iz omenjenih krajev, si nismo mogle nikoli misliti. Saj smo bile sprejete povsod, kakor da smo članice kake posebne delegacije! Sprejemi, dobrodošlice, zakuske, skrb za to, skrb za ono... Tovarišice Ljubljane, Kranja in Martuljka! Kako se naj Vam zahvalimo? Niste nas Ve sprejele s frazami, temveč z dejansko in vsestransko pomočjo; tudi me se Vam na bomo zahvaljevale z običajnim «hvala!» Ne, ko bo naše mesto tvorilo sedmo federalno edinico FLRJ, o čemer niti za trenutek ne dvomimo, tedaj povabimo me Vaše otroke k «našemu Jadranu in tedaj Vam vrnemo, kar nam danes tako ljubeznivo posojate!

Tržaške žene

Tolminci gradijo udarniško

Od 25. junija do 10. julija so po vseh tolminskih vaseh tekmovali pri obnovi

Po vsej Jugoslaviji delovne množice z mrzlično vnemo grade in popravljajo, kar je sovražnik razdejal in globoke rane okupatorjevega pustošenja se vidno celijo. Jugoslovanske ljudske množice preveva nov duh, duh skupne zavesti, ki s svojim poletom ustvarja prave čudeže.

Isti duh, ista požrtvovalnost je prevzela tudi naše primorsko ljudstvo v coni B. Vsi hite na delo, popravljajo ceste, grade hiše in pomagajo družinam ki so zgubile svoje može v narodno osvobodilni borbi. Zavest, da delajo zase, za svojo ljudsko državo, jih podžiga k delu in pomaga prebresti vse ovire. Njihovo vnemo pa še stopnjuje zavest, da je njih delo plebiscit za priključitev k novi Jugoslaviji, da je vsaka opeka, vsak popravljen meter ceste, nov korak k uresničenju naših dolgoletnih teženj.

V splošnem obnovitvenem zagonu tudi tolminsko ljudstvo, ti krepki gorjani, ne zaostajajo. Od 25. junija do 10. julija so po vseh vaseh tolminskega okraja tekmovali pri obnovitvenih delih. Od baških grap pa tja gor do Tolminke se živahno obnavlja. V vsem okraju so v tem času obnovili in popravili v 6.744 delovnih urah 97.200 m cest in poti ter s tem prihranili državi 202.260 lir. Popravili so ceste iz Hudejužne v Obloke, na Ponikvah, iz Idrije pri Bači na Hotešček in na Polog. Vrh tega so v Lomu zgradili novo dovozno cesto.

V Klavžah v Baški grapi so obnovili 5 m dolg most čez Bačo. To delo so izvršili v 231 urah in s tem prihranili državi nad 5.000 lir. Obnovili so tudi eno hišo in štiri senike, popravili pa eno delavnico, štiri hiše in 3 gospodarska poslopja.

Železniški uslužbenci so v 4.992 prostovoljnih delovnih urah popravili in očistili 10 km železniške proge od Avč do Podbrda in tako prihranili državi okoli 150.000 lir.

Pri Sv. Luciji so popravili vodovod. Očistili so več km cestnih jarkov, nakopali 21 kubičnih metrov peska.

Ker je v tolminskem okraju zelo važna živinoreja in planšarstvo, tudi planin niso pozabili. Izboljšali so planine in pašnike, jih očistili od kamenja, popravili poti, hrame in hleve. Na planini Razor in Kuk so zgradili iz cementa tudi dve napajališči za živino.

V 14. dneh so napravili tudi tri apnenice, ki so dale 2.000 stotov apna v vrednosti 7.000 lir. Na Sentviškogorski planoti so žgali tudi oglje. Dve ogljenici sta dali 660 kg oglja.

Za elektrifikacijo Šentviškogorske planote so opravili pri kopanju jam, postavljanju drogov in gradnji elektrine centrale 405 ur dela, za napeljavo 436 ur, za prevoz s konji 93 ur.

Pri vsem tem delu niso pozabili prizadetih družin. Pripravili so jim mnogo drv ter jim pomagali pri košnji in žetvi.

Toda ljudstvo ni ostalo le pri tem. Dajalo je prostovoljno prispevke tudi v obnovitveni sklad. V ta namen je nabralo 63 508 lir. Za delovno brigado Lokve-Čepovan so dali 7.829 lir prostovoljnih prispevkov, za Brčko-Banoviči pa 3.307 lir.

Tekmovali pa niso le v obnovi. Ljudstvo na Tolminskem se dobro zaveda, da je treba dvigati tudi kulturno ravan, da ni razvoj možen, če se hkrati z gospodarskim napredkom ne druži tudi duhovni. Zato prosvetna društva marljivo delujejo. V tem kratkem času so imela 10 kulturnih prireditev, vštevši tudi šolske. Te so pokazale uspehe in napredek naših najmlajših ter požrtvovalno delo našega učiteljstva. V prosvetna društva se je vpisalo 21 novih članov, ljudske knjižnice pa so se obogatile z novimi knjigami.

Tako delajo Tolminci in gradijo novo domovino, lepšo bodočnost zase in za svoje potomce. Od Tolmina do Idrije, od cerkljanskih grap do Postojne in daleč tja dol do Učke, kipi novo življenje, vstajajo novi domovi, se kali novo ljudstvo. Takega ljudstva ne bo zadržala nobena krivična črta, ker ve, kaj hoče.

Ob zaključku šolskega leta

Delo dijaške menze v Trstu

Akcijski odbor Našega dijaka si je zadal nalogo nuditi našim siromašnim dijakom povrh denarnih podpor za razne šolske potrebščine tudi stanovanje in potrebno hrano po najnižji ceni.

Prehranjevalni odbor tedanjega akcijskega odbora in poznejše Dijaške matice je preskrbel vse potrebno za normalni razvoj in delovanje dijaške kuhinje. Prvo pomoč je kuhinja dobila iz našega pođežalja v živilih in denarju. Dijaška matica se ob tej priliki s hvaležnostjo spominja vseh tistih, ki so se kljub slabi letini odzvali prošnji akcijskega odbora in priskočili na pomoč po svoji moči. Upamo, da se bodo odzvali z istim navdušenjem tudi v prihodnjem šolskem letu, za kar se že sedaj priporočamo.

Dijaška menza je morala dolgo časa iskati zavetišče in sprejemati gostoljubje drugih menz, dokler se ni popolnoma osamosvojila v lastnih prostorih.

Menza je začela delovati le z nekaj dijaki. Toda število je rastlo iz dneva v dan, tako da jih je štelo največ 108. Dijaki so bili vedno v večini, dijakinje pa v manjšini. Razmerje enih in drugih je bilo približno 5:2.

Namen Dijaške kuhinje je bil, da vsak dijak, ki obiskuje slov. srednjo šolo v Trstu in je doma z dežele, dobi po najnižji ceni potrebno hrano. Zato se je določila cena obrokom po 20 lir. Seveda je moralo vodstvo menze pozneje ceno zvišati na 25 lir, ker so cene živilom naglo rastle. Ta cena je ostala do konca šol. leta. Hrana je bila vse čas dobra in obilna. Vodstvo pa se je stalno trudilo, da hrano količinsko in kakavostno zboljša.

Dijaška matica je dajala podporo za hrano 71. dijakom in dijakinjam v obliki četrtinske, polovične, tričetrtinske ali cele hranarine. Tako je matica plačala dijaštvu od novembra do konca šol. leta 12.486 obrokov hrane ali povprečno 53 obrokov na dan.

Menza je zaključila svojo poslovno dobo 7. julija, na dan zaključne šolske maše.

Krožek visokošolcev v Gorici

V Gorici se je osnoval Krožek visokošolcev, ki ima namen, da po tolikem zastoju poveže vse tukajšnje slušatelje in absolvente srednjih šol.

Cilj krožka je, da dvigne kulturno raven članov, jih navaja k samostojnemu razmanju s pridobljenim znanjem in jih usposobi, da se bodo mogli s pridom posvečati skupnosti.

Zato bo krožek prirejal predavanja članov o splošnih in strokovnih vprašanjih, osnoval bo ev. jezikovne tečaje in skušal nuditi vsako možnost za vsestranski razmah.

Prav tako bo po fakultetnih zastopnikih stal ob strani z nasveti in podatki v vseh študijskih vprašanjih pri vpisih, skriptah in knjigah. Gojil bo stike s sorodnimi študentskimi organizacijami, posebno z onimi v vseučiliških središčih Trstu in Ljubljani in z diskusijskimi večeri, izleti, prireditvami, itd, utrjeval medsebojne vezi med našimi mladimi izobraženci.

Vsem slušateljem in abiturientom toplo priporočamo, naj se čimprej odzovejo.

Začasni sedež krožka je v «Dijaškem domu», Corso Roosevelt 114, Gorica, kjer bodo na razpolago vse informacije vsak ponedeljek in četrtek od 6. do 7. ure zvečer.

Odg. urednik DUŠAN HRESČAK

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Kanal

POLICIJA IN PREBIVALSTVO

17. julija je bilo izpuščenih iz goriskih zaporov pet tovarišev in tovarišic, članov okrajnih odborov raznih antifašističnih organizacij. Med njimi je bila tov. Marija Strukelj, tajnica okrajnega odbora ASIZZ za Kanalsko. Po vrnitvi je zapazila, da ji je iz spalne sobe, kjer so ji pred dnevi civilni policisti napravili preiskavo ob njeni odsotnosti, izginilo več zvezkov in med njimi tudi 3000 lir. Domača hišna, ki je bila pri preiskavi navzoča, je povedala, da so zvezke odnesli policisti. Prizadeta tovarišica se je napotila na policijo, kjer je res našla zvezke, ki so ji jih tudi vrnili, toda o denarju ni bilo nobenega sledu. Inšpektor se je izgovarjal, da denarja niso videli. «Marescialo» pa jo je nahrulil in zahteval, naj tatvino dokaže. Tov. Marija vztraja na tem, da so za denar odgovorni tisti, ki so vrsili preiskavo.

Rihemberk

MI SMO ENOTNI!

Požgana vas Rihemberk stoji odločno ob strani delavcev v mestih v prepričanju, da je njihova borba naša borba. Zato jim pomagamo po svojih močeh. V ta namen smo v dneh stavke nabrali 1630 kg raznega živeža in 10.152 lir. Pri nabiralni akciji so se zlasti odlikovale žene in mladina. Prepričani smo, da bo tržaško delavstvo z veseljem sprejelo naš skromni dar. Prav radi bi dali več, ali nimamo. Lani nismo pridelali ničesar, ker smo bili skoraj vsi v Nemčiji kot pregnanci, zato dajemo letos, kar moremo.

Rihemberk je stal in bo stal tudi v prihodnje ob strani delavstva v mestih. Saj smo okusili huje kot marsikatera druga vas grozote fašizma. Zato smo odločno pripravljeni boriti se z vsemi svojimi silami proti novim pojavom fašizma in pomagamo radi tudi vsem soborcem.

Šmartno

PIONIRJI ZA POMOČ TRŽAŠKIH DELAVCEV

Pionirji iz Šmartnega so zbrali za revne pionirje, otroke tržaških delavcev, 820 lir.

Krajnavas

ZA NAJMLAJŠE

Žene iz Krajnevasi so nabrale za otroke, ki bodo šli v kolonije, 300 lir. Neka tovarišica je sama prispevala 100 lir. Pri tej nabiralni akciji so sodelovali tudi pionirji. Oni hočejo pomagati svojim revnejšim tovarišem. Kakor že večkrat so se tudi to pot postavili. Nabrali so 137 lir. Skupno so torej nabrali v tej vasi 537 lir za sirote. Ta vsota je za revno vas in revne prebivalce gotovo zelo velik prispevek. V. Š.

Poljubin

POZRTVOVALNOST MLADINE

Poljubinska mladina je na zadnji okrajni mladinski konferenci izdelala načrt za tekmovanje. Mladinke so že pozimi napredle 4 kg volne za vojsko, za časa prvomajskega tekmovanja pa spletle 15 parov nogavic za borce. To pot si je mladina zadala nalogo, da bo z udarniškim delom popravila cesto, ki pelje iz Tolmina v Poljubin, da bo očistila ruševine vojašnice in pomagala potrebnim družinam pri obdelovanju zemlje. Pri tem delu je mladina napravila 500 udarniških ur. Pri pogozdovanju pa je skupno s pionirji napravila 100 delovnih ur. Posadila je 1.500 drevesc. Napredek se opaža vsepovsod. Mladinke so izven tekmovalnega načrta oprale borcem 266 kosov perila, pri čemer so napravile 480 delovnih ur. Pohvaliti je treba, da se tega dela udeležujejo vse mladinke brez izjeme. Preprost vojak je napisal na stenčas sledečo zahvalo: Vsak izmed vas se trudi, da bi čim več napravil in tako pokazal, da je vreden član svoje organizacije. Mi, vojaki, se vam za vse delo najlepše zahvaljujemo. Oprale ste nam perilo, napravile več, kot smo pričakovali. S tem člankom se vam zahvaljujem v imenu vseh borcev naše čete.

Trebče

UDARNIŠKO DELO

Nedelja je. Že v zgodnjih jutranjih urah se je po vasi razlegalo ubrano petje mladincev in mladink, ki so se odpravljali na udarniško delo. Mladini so se priključili tudi odrasli. Čulo se je kramljanje odraslih mož, tu pa tam pa kakšna opazka, kot: «Malo mrzle vode je treba, drugače bodo za večno zaspali». Pa vendar ni bilo tako. Kaj kmalu se je na določenem kraju zbralo mlado in staro ter odšlo na delo. Razdelili so se v skupine, katerim so poveljevali vodniki. Ravno odhajali so, ko sta vsa zasopla prihitela dva starčka. Bilo jima je že več kot sedemdeset let. Neki mladinec je začudeno vprašal, če bosta tudi ona dva sodelovala pri udarniškem delu. Starček je ponosno odgovoril: «Kaj nismo vsi dolžni, da obnavljamo naše porušene domove? Tu če sem star, se še krepko držim in hočem prav tako kakor vi mladi, delati. Tudi jaz se borim za boljše življenje nas vseh. Vem, da ne bom užival te sreče, toda naši najmlajši, oni ki bodo za nami, bodo živeli srečneje kakor mi. Samo to bi še rad dočakal, da bi videl plod našega dela, da bi videl naše vasice obnovljene, da bi dočakal priključitev k Titovi Jugoslaviji. Kar hitro se podajmo na delo, čas je dragocen.» Mladi delavci so skupno s starejšimi veselo odšli na delo. Pripravljali so kamenje za gradnjo hiš, popravljali ceste in drugo. Starčka nista prav nič zaostajala za drugimi. Celo odlikovala sta se ter večkrat pripomnila: «kar udarniško naprej! Vemo, da bomo z udarniškim delom mnogo dosegli!»

Gačnik Marica

IZ BRČKEGA PIŠEJO:

Gradimo boljšo bodočnost gradimo se v boljše ljudi

Mladina s Tolminskega okraja, ki je odšla gradit mladinsko progo Brčko-Banoviči, se pogostoma spominja staršev in domačih kljub temu da je vsa pri svojem delu in načrtih.

Mladinec Kutin Janko iz Dolj pri Tolminu, ki je zdaj v prvi četi Vojkove brigade, je leta 1943, ko je imel 13 let odšel v partizane. Takrat so mu fašisti zaprli očeta. Malega Janka, kurirja, so poznali vsi po Tolminskem in Benečiji. Danes je Janko med mladinci postovoljci, ki delajo na progi. Materi domov piše takole:

Dragi starši!

Sporočam Vam, da se imam tu dobro. Vsi delamo z velikim navdušenjem in z zavestjo, da gradimo našo novo Jugoslavijo. Delamo vsak dan po 6 ur, vsak po svoji zmožnosti. Po delu imamo še razne tečaje, uveljavljamo se na kulturno-prosvetnem polju, gojimo fizkulturo in drugo. Povrh vsega dela, ki ga opravljamo na progi, nam še ostaja dosti časa, da se izobražujemo.

Jaz ne bom prišel domov, dokler se ne bo naša brigada vrnila po dograditvi proge. Tudi potem me najbrže ne bo, ker si silno želim, da bi se izučil v mehanični stroki. Ostal bom kar tu, da si bom pridobil potrebnega znanja.

Povejte vsem našim mladincem, ki so doma, naj se tudi oni udeležujejo prostovoljnega dela, ker s tem gradimo ne le sebi boljšo bodočnost, temveč gradimo v nas novega človeka. To povejte posebno tistim, ki stojijo ob strani in ne marajo domovini koristiti.

Na koncu, mama, pošiljam vsem domačim vesele pozdrave. Prav tako vsej mladini pri nas!

Vaš Janko

Taka pisma so polna mladostnega zanosa, s katerim danes mladina Primorske skupno z mladino Jugoslavije gradi ne le mladinsko progo, temveč res lepšo in srečnejšo bodočnost nam vsem v novi Jugoslaviji!

Zahvala

Uprava vojne bolnice odreda JA v Gorici, izreka javno in prisrčno zahvalo mestnemu odboru ASIZZ v Gorici za pozornost in ljubeznivo darilo lir 5.080.— in dveh zastav.

Sporočila in objave

Prireditve, predavanja in sestanki

PROSV. DRUŠTVO «ZVEZDA» V PODLONJERJU priredi v nedeljo 21. t. m. ob 16. uri veliko veselico na prostem. Na sporedu so glasbeni in pevski koncert, srečolov itd. Prihitite!

DRAMSKA DRUŽINA PROSV. DRUŠTVA «I. CANKAR» NA OPČINAH uprizori v nedeljo 21. t. m. Krekovo trodejanko «Tri sestre». Po predstavi nastopi moški pevski zbor pod vodstvom tov. Švare. Prireditev bo ob slabem vremenu v dvorani prosvetnega doma, drugače pa na prostem. Začetek ob 18. uri.

KULTURNI KORZEK «M. KRALJIČ» V TRSTU. Danes in jutri ob 20 uri bo zabavni večer kot po navadi.

Družabni večer v Barkovljah

Prosvetno društvo Barkovlje priredi danes kulturno zabavni večer na prostem (v društvenem vrtu).

Sodelujeta pevski in dramski odsek. Na sporedu Krilova enodejanka «Medved snubač» in dva šaljiva prizora.

Po prireditvi prosta zabava. Pričetek točno ob 21 uri.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Izlet k izviru Soče

Slov. planinsko društvo v Gorici priredi v nedeljo 21. julija t. l. izlet k izviru Soče, z obiskom alpskega, botaničnega vrta v Trentu.

Odhod iz Gorice ob 6. uri s Travnika s kamionom do Na logu. Povratek v Gorico okrog 22. ure.

Prijave sprejema trgovina Rolich - Corso Verdi 5.

Pri vpisovanju imajo prednost društveni člani.

Enotni sindikati

ZAČASNI ODBOR BREZPOSELNIH s sedežem v ulici Imbriani 5, vabi vse brezposelne, ki se še niso prijavili, naj to store čimprej.

SINDIKAT KOVINARJEV javlja, da bo 23. t. m. ob 17.30 uri sestanek posvetovalne komisije kovinarskih nameščencev.

Ob 19. uri istega dne bo sestanek novega direktivnega sveta.

Odpuščenim državnim nameščencem

Pokrajinski odbor odpuščenih državnih in javnih nameščencev sporoča vsem državnim in javnim nameščencem, ki so bili iz političnih razlogov pod bivšim fašističnim režimom odpuščeni ali pa predčasno upokojeni, da je od 1. julija dalje v veljavi splošni ukaz št. 60 ZVU.

Na podlagi tega ukaza lahko odpuščeni zahtevajo ponovno zaposlitev, spremembo razreda ter razne druge ugodnosti, kar se tiče priznanja službenih let in revizije pokojnin. Seveda morajo dokazati, da so jih odpustili iz političnih vzrokov. Vsi oni, ki so se vpisali v ta odbor in ki še niso javili v zadnjih petnajstih dneh v odborovih prostorih, naj to store čimprej. Zlasti vabimo, naj se zglasijo v ulici della Zonta 2, I. čimprej, med 15 in 19 uro naslednje osebe:

ODDELEK ZA JAVNO VARNOST: Švab Jakob, Rupel Anton, Lapanja Franc, Batič Kristjan, Brajkovič Matija, Zuljan Valentin, Dobrila Anton, Burlo Edgardo, Moselič Ivan, Russi Giuseppe, Brisco Pietro, Znidaršič - Sartori Andrej, Kalc Anton, Debecchi Carlo, Frauzin Ferdinand, Daneu - Danieli Jakob, Rodella Modesto, Padovan Angelo, Dobrila Josip, Kretič Anton, Ursič Matija, Bronzin Vincenzo.

UČITELJSTVO: Vsi učitelji, stalni in začasni, ki so bili odpuščeni iz službe zaradi ukinitve slovenskih šol.

OKROŽNA IN OKRAJNA SODIŠČA: Požar Anton, Bastiani Andrea, Opera Bruno, Mislej Viktor, Dagiat Augusto, Cebulec Jožef (Komen), Pertot Franc, Dujmovič Michel, Tosi Pietro.

ŽELEZNIČARJI: Drašček Michael, Dodič Franc, Dolja Ivan, Danieli Silvestro (Opčine), Dequal Giuseppe, Danieli Francesco (Opčine), Daneu Vincenc (Opčine).

Prehrana

Delitev masti in sladkorja za vse občine pokrajine. Danes bodo pričeli deliti potrošnikom vseh občin pokrajine po 180 gr. masti, po 1.000 gr. sladkorja pa vsem potrošnikom do 4 leta in nad 65 let starim. Dne 31. t. m. se bo delitev končala. Cene: mast 70 lir za kg; sladkor 250 lir za kg.

Delitev kruha. Od prihodnje nedelje dalje bodo v vsej coni A Julijske krajine delili dnevno 250 gr kruha na osebo namesto dosedanjih 200 gr. Količina zakuh na živilske nakaznice ostane nezpremenjena.

Dobra srca

V počastitev spomina Milana Godine darujeta Tatjana in Josip Panjek 200 lir za Rdeči križ v Trstu.

V počastitev spomina Milana Godine daruje Marta D'Agostino 100 lir za sirote padlih partizanov.

Tovarišica «S» Dutovlje daruje 1.000 lir za stavkovni odbor.

Družina Povh daruje 500 lir za «Našega dijaka».

Najdeno

Podpoveljstvo mestnih straž (ul. Mazzini 7), naznanja, da se je našla denarnica črne barve, ki se sedaj hrani pri blagajni občinskega ekonomata. Kdor more dokazati, da je lastnik denarnice, naj pride ponjo.

RADIO TRST II.

SOBOTA, 20. JULIJA

7 Pestra glasba; 7.25 koledar; 7.30 vesti v ital.; 7.45 vesti v slov.; 12 glasbe slavnih komponistov; 12.30 pestra glasba; 12.45 napoved časa - vesti v slov.; 13 vesti v ital.; 13.15 predavanje; 13.30 plesna glasba; 14 pregled vesti - spored; 14.05 predavanje; 17.30 glasba raznih narodov; 18 predavanje; 18.15 plesna glasba; 18.30 literarna ura: večer sodobne slovenske lirike in proze; 19 slovenske narodne pesmi, poje Batistuta Slavica; 19.15 slušna igra; 20 napoved časa - vesti v slov.;

MALI OGLASI

POSESTVO v Bosni zamenjam za posestvo v tržaški ali goriški okolici. Informacije Verčon, Trst, piazza Oberdan 5/5 nad.

VINSKA ZADRUGA v POREČU

Pomotoma je bilo objavljeno a) vojaški list pravilno je pod a) rojstni list.

† V petek ob 11 uri je po enoletnem hiranju, ki ga je prenašal s posebno potrpežljivostjo, v starosti 84 let, umrl naš ljubljeni, dobri soprog, oče in stari oče

ANDREJ KRIŽMANČIČ

Bil je jako veren in nadvse vzoren mož, oče in gospodar.

Pogreb bo danes v soboto 20. t. m. popoldne.

Bazovica, 20 julija 1946.

Žalujoča soproga: ANA, sin ANDREJ z ženo VIKTORIJO hči JOSIPINA z možem IVANOM MAHNICEM in vnuki SILVESTER, SONJA, SANDRA, IVICA in ostalo sorodstvo.

† Vsem prijateljem in znancem javljamo tužno vest, da nas je zapustil naš dragi mož, oče, tast

ANDREJ VODOPIVEC

učitelj v pokoju

Dornberg, dne 18. julija 1946.

Žalujoči družini VODOPIVEC in SPACAL

Ob zaključku šolskega leta na idrijski gimnaziji

Ob zaključku šolskega leta nas je letos že tretjič iznenadil dramatski krožek gimnazije pod vodstvom profesorice Marije Makuo z odločnim dramskim nastopom «Večer za velike in male», ki se je vršil dne 4. 7. v Mejici na prostem.

Najprej so igrali najmlajši Finžgarjevo otroško igrico «Vedež». Nastop otrok je bil posebno v prvem dejanju nenavadno naraven in doživet. Na odru smo videli res prave otroke, ki so si nagajali, se šalili, veselili in skakali, kakor da so doma. Na mesto palčkov je spremljal Vedeža cel zbor prav srčkanih cvetnih vil, ki so ljubko rajale in pele. Glasbo je zelo posrečeno skomponiral naš domači komponist Jože Klemenčič in jo priporočamo tudi drugim odrom, ki bi uprizorili to lepo igrico. Partituro lahko dobijo pri komponistu.

Drugo je bila Potrčeva enodejanka «Izdajalec». To igro smo že videli ob priliki kulturnega tedna. Da se imboljšati razširi dramatika in da se izkristalizirajo najboljši sta to igro vadili dve skupini, in tokrat smo videli drugo. Dasi je tudi ta predstava bila prav dobra, je prva le vendarle bila mnogo boljša. Zdi se, da ta skupina ni bila tako izvežbana.

Tretja točka je bila enodejanka «Razredni izpit». Tudi to smo že videli, toda tokrat je bil profesor prav izvrsten, mnogo boljši kot prvi. Zadnja točka je bil «Snubač» Čehova. Igralci so se odlično uživeli v njim tako tuji milje in so neverjetno plastično podali groteske starih ruskih malih plemičev. Nasmejali smo se do solz in igralci so želi burne aplavze.

Igralska skupina gimnazije se je letos res izkazala in je lahko vsem drugim za vzgled. Ko smo svojčas slišali, da vadijo Finžgarjevo «Razvalino življenja», smo mislili, kako bodo otroci zmogli tako težko dramo. Tada pokazali so nam, da jo zmorejo, pa še kako zmorejo. Redko smo videli tako dobro diletantsko predstavo in na gostovanjih je žela burno odobravanje in priznanje poklicnih strokovnjakov.

Dne 5. 3. je bila v telovadnici proslava konca šolskega leta za dijake in starše. Pevski zbor je zapel «Naprej», nato je imel tov. delegat prof. J. Makuo kratek nagovor. Pozval je učence, naj se sedaj, ob sklepu prvega šolskega leta v svobodi, vsakdo zamisli in se vpraša: «Ali bi lahko stopil pred grobove desettisočev žrtev, ki so padli za to svobodo in z mirno vestjo rekel: storil sem vse, da se pokažem vrednega teh žrtev?» Postavil je to vprašanje za ves zavod. V marsičem se je pokazal zavod vrednega, v marsičem pa tudi ne. Analiziral je vzroke, zakaj ni bilo vse, kakor bi bilo moralo biti, in otroci in starši so obljubili, da bo drugo leto boljše. Sledile so pevske točke zbora, recitacije in končno razdeljevanje spričeval.

*Skupno se je vpisalo v teku leta 221 učencev, na koncu leta jih je ostalo 192. Izdelalo jih je z odličnim uspehom 17 ali 8.85%, s prav dobrim 56 ali 29.17%, z dobrim 68 ali 35.42%, skupno 141 ali 73.46%. Popravni izpit jih ima 35 ali 18.12% Padlo je jih 15 ali 7.8%. Neredovan 1 ali 0.52%. Srednja ocena iz učnih predmetov je 3.44%; iz vseh predmetov 3.75%. Za nižji tečajni izpit se je prijavilo 17 učencev. Položili so ga: z odličnim uspehom 4 ali 23.5%, s prav dobrim 21 ali 64.7%, z dobrim 1 ali 5.9%, popravni izpit ima 1 ali 5.9% učencev. Srednja ocena iz učnih predmetov je 4.09%; iz vseh predmetov 4.11%. Predelana je praktično vsa učna snov in uspehi so prav zadovoljivi, posebno glede na to, da je bilo znanje učencev iz italijanskih in okupatorskih šol zelo pomanjkljivo. Posebno se je izkazal IV. razred, ki je na nižjem tečajnem izpitu pokazal odlične uspehe, in upamo, da bo k letu pokaz